

4) розробка науково-методичних рекомендацій щодо підвищення ефективності документування та доведення протиправної діяльності у справах про злочини економічної спрямованості, що здійснюються з використанням службового становища винного, а також в організованих формах злочинної діяльності;

5) розроблення заходів щодо підвищення запобіжного впливу кримінального, адміністративного, податкового, фінансового, бюджетного законодавства, удосконалення практики застосування всього механізму нормативно-правового регулювання соціально-бюджетної сфери;

6) дослідження ефективності застосування загальносоціальних заходів і заходів спеціального запобігання, їх вплив на стан законності та рівень захисту суспільно-економічних відносин в соціально-бюджетній сфері від злочинних посягань.

Список використаних джерел

1. Антонов А. Б., Балашов В. Г. Основы обеспечения безопасности личности, общества и государства: учеб. пособие. М.: Изд-во «Отечество», 1996. 354 с.

2. Ахтырская Н.Н. Безопасность как объект социального моделирования. *Компьютерная преступность и кибертерроризм. Исследования, аналитика*: сб. науч. работ. Вашингтон, Запорожье, 2004. С. 232–238. URL: <http://www.crime-research.ru/articles/Akhtirsk0603>.

3. Бабаев М. М., Плешаков В. А. Криминологическая безопасность в системе национальной безопасности (опыт структурного анализа). *Криминологический журнал*. 2005. № 7. С. 5–9.

4. Майорова М. И. Моделирование социальных систем в условиях глобализации: социально-философский анализ: дис. ... канд. философ. наук. Красноярск, 2009. 165 с.

Бурак Марія Василівна,

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПОТЕНЦІАЛ ГРОМАДСЬКОСТІ В ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ

Анотація. На основі аналізу національного законодавства розглядаються механізми залучення громадськості до заходів запобігання корупції в Україні.

Ключові слова: громадськість, запобігання, корупція.

Summary. On the basis of the analysis of the national legislation, mechanisms of public engagement in the prevention of corruption in Ukraine are considered.

Keywords: public, prevention, corruption.

Корупція в Україні продовжує залишатися однією з основних загроз національній безпеці та політичній стабільності, утвердженню верховенства права. У процесі реалізації антикорупційної політики у розвинених країнах визначне місце відводиться громадянському суспільству. У пострадянських державах, і в Україні також, актуальність активізації інституту громадянського суспільства зумовлена такими основними чинниками: тривалим нехтуванням необхідності суспільно-політичних та соціально-економічних трансформацій; окупацією АР Крим та російською агресією на Сході України; зміною світового порядку та негативними наслідками кількох поспіль фінансово-економічних і політичних криз на глобальному рівні, що призвело до деградації багатьох важливих суспільних інститутів; кризою базових відносин у політико-правовій та соціально-економічній сферах, у межах яких будується чинна модель розвитку країни [1]. Таким чином, національне законодавство України передбачає участь громадськості в реалізації державної антикорупційної політики.

Так, стаття 21 Закону України «Про запобігання корупції» передбачає, що громадські об'єднання, їх члени або уповноважені представники, а також окремі громадяни в діяльності щодо запобігання корупції мають право: повідомляти про виявлені факти вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, реальний, потенційний конфлікт інтересів спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції, Національному агентству, керівництву чи іншим представникам органу, підприємства, установи чи організації, в яких були вчинені ці правопорушення або у працівників яких наявний конфлікт інтересів, а також громадськості; запитувати та одержувати від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування в порядку, передбаченому Законом України «Про доступ до публічної інформації», інформацію про діяльність щодо запобігання корупції; проводити, замовляти проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проєктів нормативно-правових актів, подавати за результатами експертизи пропозиції до відповідних органів, отримувати від відповідних органів інформацію про врахування поданих пропозицій; брати участь у парламентських слуханнях та інших заходах з питань запобігання корупції; вносити пропозиції суб'єктам права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого регулювання відносин, що виникають у сфері запобігання корупції; проводити, замовляти проведення досліджень, у тому числі наукових, соціологічних тощо, з питань запобігання корупції; проводити заходи щодо інформування населення з питань запобігання корупції; здійснювати громадський контроль за виконанням законів у сфері запобігання корупції з використанням при цьому таких форм контролю, які не суперечать

законодавству; здійснювати інші не заборонені законом заходи щодо запобігання корупції [2].

Також, одним із механізмів участі громадськості у запобігання корупції є здійснення контролю за діяльністю Національного антикорупційного бюро України (далі – НАБУ) Радою громадського контролю (далі – РГК), яка утворюється відповідно до Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» для забезпечення прозорості та цивільного контролю за його діяльністю [3]. До основних завдань РГК відносяться: здійснення цивільного контролю за діяльністю НАБУ та сприяння його взаємодії з громадськими об'єднаннями, іншими інститутами громадянського суспільства у сфері протидії корупції.

Разом з тим, з метою забезпечення формування та діяльності РГК при НАБУ, на виконання Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», Указом Президента України від 15 травня 2015 року № 272/2015, затверджено «Положення про Раду громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України» та «Положення про порядок формування Ради громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України» [4].

Виконуючи покладені на неї завдання, РГК взаємодіє з громадськими об'єднаннями, в тому числі міжнародними, недержавними засобами масової інформації, а також іншими інститутами громадянського суспільства. Процес формування РГК відбувається в умовах відкритого та прозорого конкурсного відбору, шляхом інтернет-голосування. Кількісний склад РГК становить 15 осіб. Взяти участь в обранні членів громадських організацій, які здійснюють суспільний контроль за діяльністю НАБУ, можуть усі охочі громадяни України.

Склад РГК НАБУ оновлюється щороку за результатами рейтингового інтернет-голосування. У 2018 році у ньому взяли участь понад 19 тис. виборців, що є рекордним показником для України з-поміж подібних голосувань. Новий (четвертий) склад РГК розпочав свою роботу у червні 2018 року.

Пріоритетним напрямком роботи РГК є налагодження партнерських відносин у регіонах між громадськістю та новоствореними територіальними управліннями НАБУ, а також поглиблений контроль за законністю проведення слідчих дій, прозорістю процедур закупівель й оцінка корупційних ризиків. Її також залучають для проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, внесених НАБУ на розгляд Верховної Ради України або Кабінету Міністрів України.

Як форму взаємодії з інститутами громадського суспільства можна розглядати інформування громадян і здійснення правоосвітньої роботи.

Під час такої взаємодії обов'язкові до ухвалення плану заходів, який орієнтований на різні соціальні та вікові групи, а також спрямований на комплексне вирішення проблеми толерантного ставлення населення до корупції.

Важливим напрямком взаємодії НАБУ з громадськістю є звернення фізичних та юридичних осіб, адже вони являються основним джерелом для відкриття кримінальних проваджень.

З огляду на специфіку діяльності НАБУ закономірним є зростання запитів від засобів масової інформації: у I півріччі 2018 року прес-служба надала журналістам понад 550 відповідей та коментарів, на офіційному веб-сайті НАБУ опубліковано 214 інформаційних повідомлень, третина з яких стосується перебігу досудових розслідувань. Така тематика є найбільш затребуваною - про це свідчить динаміка аудиторії сторінок НАБУ у соціальних мережах. Налагодженню ефективної комунікації із суспільством сприяє РГК НАБУ [5].

Переконані, що ефективна реалізація державної антикорупційної політики в Україні повинна відбуватись за участю громадськості і базуватись на комплексному застосуванні попереджувальних, просвітницьких, контролюючих та викривальницьких процедур, механізму взаємодії неурядових організацій та органів державної влади.

Список використаних джерел

1. Аналітична доповідь до щорічного звернення Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2018 році»: Національний інститут стратегічних досліджень. сайт: URL: http://www.niss.gov.ua/public/File/analit_dopovid_POSLANNYA_2018_FINAL_Oct_02.pdf.

2. Про запобігання корупції. Закон України від 14 жовт. 2014 № 1700-VII. сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення 25.02.2019).

3. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 року 1698 VII // База даних Законодавство України» / Верховна Рада України. сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18> (дата звернення 25.02.2019).

4. Питання Ради громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України: Указ Президента України від 15 трав. 2015 р. № 272/2015 // База даних Законодавство України» / Верховна Рада України. сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/272/2015> (дата звернення 25.02.2019).

5. Звіт Національного антикорупційного бюро України за перше півріччя 2018 року // Національне антикорупційне бюро України: сайт. URL: https://nabu.gov.ua/sites/default/files/reports/zvit_10.08.2018_sayt.pdf.